

альтернативних джерел енергії. Оскільки вугільна промисловість України є доволі затратною, то в результаті створення ЗВТ вона може стати неконкурентною [1].

Висновки. Отже, створення ЗВТ є ключовим етапом інтеграції України до ЄС, що дає стимул для економічного та соціального розвитку країни. Підписання та виконання всіх умов Угоди про асоціацію є навчанням ефективних інструментів економіки, великого інноваційного потенціалу, високих соціальних стандартів, демократії. Аналізуючи зміни, які регламентує Угода, можна стверджувати, що існують як позитивні, так і негативні наслідки створення ЗВТ, але з допомогою правильних дій українського уряду цілком реально уникнути збитків для економіки держави шляхом використання всіх наданих можливостей.

Джерела та література

1. Данилова Н. В. Міжнародне стратегічне економічне партнерство України з країнами-членами ЄС на ринку альтернативної енергетики: сутність та напрямки / Н. В. Данилова // Зовнішня торгівля, економіка, фінанси, право. – 2012. – № 4. – С. 57–60.
2. Державний комітет статистики України // Офіційний сайт Держкомстату України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.uktstat.gov.ua
3. Мостовий Г. І. Концепція вільної торгівлі між Україною та ЄС / Г. І. Мостовий, І. Г. Савченко // Зовнішня торгівля, економіка, фінанси, право. – 2011. – № 1. – С. 27–31.
4. Сібеніка А. Ю. Прогнозно-варіативні оцінки від створення поглибленої ЗВТ «Україна – ЄС» для груп інтересів / А. Ю. Сібеніка // Зовнішня торгівля, економіка, фінанси, право. – 2013. – № 4. – С. 25–31.

УДК 339.92(470+571+510)

С. Ю. Кондратюк – студентка 5 курсу факультету міжнародних відносин Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;
А. А. Моренчук – кандидат історичних наук, доцент кафедри країнознавства і міжнародних відносин Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Проблеми та перспективи російсько-китайського економічного співробітництва

*Роботу виконано на кафедрі
країнознавства і міжнародних відносин
СНУ ім. Лесі Українки*

Розглядаються особливості російсько-китайського економічного співробітництва на сучасному етапі. Характеризуються проблемні аспекти двосторонньої торговельно-економічної взаємодії, визначаються перспективні напрями співпраці між Китаєм та Росією в економічній сфері. Також дається прогноз розвитку економічних відносин двох держав на найближчу перспективу.

Ключові слова: Росія, Китай, економічне співробітництво, російсько-китайські відносини, проблеми, перспективи, прогноз.

Kondratiuk S. Y., Morenchuk A. A. Problems and Prospects of Russian-Chinese Economic Cooperation. The article deals with the features of current Russian-Chinese economic cooperation. It characterizes problematic aspects of bilateral trade and economic cooperation, defines perspective directions of cooperation between China and Russia in the economic sphere. It also gives the forecast of economic relations between two states in the nearest future.

Key words: Russia, China, economic cooperation, Russian-Chinese relations, problems and prospects, forecast.

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі спостерігається тренд до зближення позицій Росії з її азіатськими партнерами, обумовлений і економічними, і політичними причинами, найголовнішою з яких є запровадження санкцій із боку західних держав. У цьому контексті значно зросло значення відносин Москви та Пекіна, що було підтверджене підписанням ряду важливих угод між РФ та КНР у 2014 р. Актуальність теми дослідження обумовлюється необхідністю визначити тенденції розвитку російсько-китайських економічних відносин, що вони можуть дати Росії у світовій політиці, як вони можуть вплинути на її внутрішній розвиток, які перепони постають на шляху цих відносин. Головне ж питання стосується стратегії, яку прагне обрати російське керівництво, щоб Китай на довгострокову перспективу залишався надійним і вигідним партнером, а не перетворився у ворожу силу. Це особливо актуально у зв'язку з тим, що стратегія відносно КНР є предметом дискусій у російському суспільстві, у тому числі в середовищі загальнонаціональної та регіональних еліт.

Мета дослідження полягає в аналізі російсько-китайського економічного співробітництва на сучасному етапі.

Для реалізації поставленої мети були визначені такі **завдання** дослідження:

- охарактеризувати проблемні аспекти російсько-китайських торговельно-економічних відносин на сучасному етапі;
- розглянути реальні перешкоди на шляху економічної співпраці Китаю та Росії;
- визначити перспективні напрями співробітництва КНР та РФ в економічній сфері;
- спрогнозувати шляхи розвитку російсько-китайських економічних відносин.

Результати дослідження. Бурхливий розвиток Азіатсько-Тихоокеанського регіону на сучасному етапі вимагає від Росії усвідомлення своїх геополітичних інтересів, адже після розпаду СРСР політика Москви не знайшла у взаємодії з державами АТР стратегічної цілеспрямованості, тактичної чіткості та гнучкості. У багатополлярному світі Китай стає одним із найсерйозніших центрів сили. На його території проживають 25 % населення земної кулі, за останні 30 років економіка Піднебесної зробила потужний ривок вперед і поступово Китай перетворився на могутню державу.

Якщо на політичному рівні між Китаєм та Росією спостерігається зближення та взаєморозуміння, то в економічній сфері існує ряд розбіжностей і невирішених проблем [2].

У російсько-китайських торговельно-економічних взаєминах зберігається незбалансованість, Росія все більше перетворюється на сировинний придаток Китаю. По-перше, близько 80 % російського експорту в Китай становлять сировинні товари, ліс і продукція хімічної промисловості. Китай же переважно експортує товари з високою доданою вартістю. По-друге, Росія відчуває велику залежність від економіки Піднебесної, вона займає дев'яте місце в списку десяти основних торговельних партнерів КНР. По-третє, зберігаються високі тарифні обмеження у взаємній торгівлі (дискримінаційні заходи переважно застосовує Російська

Федерація), хоча після вступу Росії до СОТ є всі підстави вважати, що ця проблема буде незабаром вирішена [3].

У 2013 р. обсяг російського експорту до Китаю становив 35,6 млрд дол. США, а китайський імпорт до Росії – 53,2 млрд доларів [1]. Значний показник від'ємного торговельного сальдо свідчить про те, що Росія ще не готова виступити в ролі рівноправного економічно сильного партнера Китаю. Для виходу з цього становища російській стороні необхідно чітко визначити основні пріоритети в торговельно-економічних і науково-технічних зв'язках із Китаєм і зосередити зусилля та кошти на розвитку таких перспективних галузей, як машинобудівна, авіаційна, космічна, атомна промисловість, розвиток конверсійних виробництв, наукомістких галузей, що становлять інтерес для Китаю. Але для стартового моменту було б бажано отримати великі інвестиції ззовні.

Головним підсумком візиту Володимира Путіна до Китаю у травні 2014 р. експерти називають підписання «газової угоди» між двома країнами. Контракт між «Газпромом» і китайською державною корпорацією CNPC є найбільшим у всій історії газової галузі Росії й розрахований на поставки природного газу з Росії до КНР протягом 30 років. Однак, у процесі його реалізації виникла низка проблем. Наприклад, розробку й транспортування газу трубопроводом «Сила Сибіру» з Чаяндінського родовища перенесли з 2018 на 2020 р. Загальна сума контракту склала 400 млрд дол. США, тобто 1 тис. кубометрів російського газу буде обходитися Піднебесній в середньому в 350 доларів, проте китайська сторона зацікавлена у диверсифікації поставок газу, тому останнім часом країна почала нарощувати закупівлі скрапленого природного газу з Катару [6]. Також китайські компанії намагаються витіснити російські на Далекому Сході при розробці нових родовищ, або зменшити їх частку у великих проектах. У свою чергу, це може вплинути не тільки на розвиток інфраструктури Західного та Східного Сибіру, а й на співпрацю з іншими країнами Азіатсько-Тихоокеанського регіону.

Для Росії важливим у відносинах із Китаєм є не тільки нарощування торгівлі енергоресурсами, а й співпраця в технологічних сферах. Таким чином Росія планує провести модернізацію економіки. Промислова інфраструктура Китаю повинна забезпечити Росії великі інвестиційні потоки в реальний сектор економіки за рахунок припливу китайських інвесторів. Досвід управління Китаю державними підприємствами теж може зіграти велику роль у відносинах Москви й Пекіна, оскільки у державній власності РФ перебуває велика кількість компаній, що не мають ефективного управління та віддачі. Тому головна перспектива економічного співробітництва між Росією та Китаєм пов'язана з поєднанням російських корисних копалин і китайських трудових ресурсів, що вже дає змогу активно розвивати прикордонне економічне співробітництво в китайських районах Хуньчунь і Хейхе, вільній економічній зоні Находка й Єврейській автономній області в Росії [4].

Також у 2014 р. було досягнуто угоду, за якою на біржах Москви та Пекіна відбудуватиметься торгівля юанями й рублями. Цей крок досить важливий для Москви у зв'язку із введенням санкцій із боку західних держав, які обмежують доступ Росії до фінансових ресурсів. Китай же торгівлею рублями посилює свою національну валюту.

Новітні розробки Китаю в науковій сфері, а точніше, у сфері сонячної енергії можуть зіграти позитивну роль у відносинах приватних компаній і корпорацій обох держав. Наприклад, російські фірми зацікавлені в розвитку сонячних електростанцій, оскільки дешева, а іноді й практично безкоштовна, електроенергія сприяє розвитку бізнесу. Наукові розробки можуть дати новий виток російсько-китайським відносинам, адже китайські технології впевнено розвиваються, а темпи їх введення в експлуатацію зростають [5].

Як і раніше, у зовнішній політиці Росії переважає орієнтація на вирішення актуальних проблем Азійського регіону. Хоча після візиту президента Росії у травні 2014 р. в Китай з'явилися зрушення, які полягають у тіснішому економічному співробітництві з гігантом АТР, оскільки з геополітичного, військового, економічного поглядів найбільш вразливою частиною РФ є кордон із Китаєм. Величезна російська територія – це запустіння та занедбаність гігантських регіонів Сибіру й Далекого Сходу, багатих практично всіма видами сировини та енергоресурсів, величезними масивами тайги, полів, луків і т. д. На Сибір і Далекий Схід припадає половина світових запасів вугілля й майже одна третина світових запасів нафти та газу. Очевидно, що РФ при всьому бажанні не в змозі самостійно контролювати ресурси в регіоні, а тому буде прагнути проводити політику пошуку балансу з ключовими гравцями. На нашу думку, уряд Росії у короткостроковій перспективі буде намагатися підготувати програму стратегічного розвитку політичних, економічних та культурних відносин із країнами Азіатсько-Тихоокеанського регіону й, насамперед, із Китаєм. Зовнішня політика Росії буде намагатися прогнозувати спільні дії двох великих держав-сусідів у створенні балансу протидії геополітичним устремлінням Сполучених Штатів Америки, які бажать побудувати новий світовий порядок у монополярному варіанті.

Висновки. Поглиблення та розширення партнерських відносин в економічній сфері з Китаєм, насамперед, необхідні Росії як євразійській державі, що перебуває на перетині інтересів країн Європи та Азії, й яка прагне реалізувати концепцію багатовекторної зовнішньої політики. Найбільш значущою сферою російсько-китайських відносин виступає економічне співробітництво, що базується на потребах КНР у природних ресурсах, а Росії – у використанні ефективних моделей модернізації економіки, інноваційному розвитку галузей промисловості й сільського господарства, де Китай доводить своє лідерство. Розвиток тісної взаємодії Росії та Китаю в економічній сфері має низку перспективних напрямів, реалізація яких дасть змогу двом державам зміцнити свої позиції перед обличчям можливого тиску з боку західних держав.

Джерела та література

1. Внешняя торговля Российской Федерации по основным странам за январь–декабрь 2013 г. / Федеральная таможенная служба [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.customs.ru/index2.php?option=com_content&view=article&id=18871&Itemid=1976
2. Лагутин Максим. Российско–китайские отношения в XXI веке / Максим Лагутин, Алексей Богачев // Русская народная линия. – 22 января 2014 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://ruskline.ru/analitika/2014/01/22/rossijskokitajskie_otnosheniya_v_xxi_veke/
3. Лукин А. В. Российско–китайские отношения: не ослаблять усилий / А. В. Лукин // Международная жизнь. – 2009. – № 11 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.mgimo.ru/files/130783/130783.pdf>
4. Мирошниченко Р. В. Российско–китайские отношения в XXI веке (проблемы и перспективы экономики и политики) / Р. В. Мирошниченко, Н. А. Чепцова // Материалы II студен. междунар. науч.-практ.й конф. «Научное сообщество студентов XXI века». – Новосибирск, 2012 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://sibac.info/index.php/2009-07-01-10-21-16/2018-21>
5. Нартов Н. А. Российско–китайские отношения на пороге нового тысячелетия / Н. А. Нартов // Евразия – Аналитическо-информационный Портал. – 11 сентября 2014 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://euroasiya.com/ru/?p=11984>
6. Топалов Алексей. Путин продиктовал Китаю цену / Алексей Топалов, Рустем Фалыхов // Газета.ru. – 2014. – 21 мая [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.gazeta.ru/business/2014/05/21/6042329.shtml>.